

ІНТЕРНАЦІОНАЛІЗАЦІЯ ОСВІТНЬОГО ТА НАУКОВОГО ПРОЦЕСІВ В УЖГОРОДСЬКОМУ НАЦІОНАЛЬНОМУ УНІВЕРСИТЕТІ ЯК СКЛАДОВА СТРАТЕГІЇ РОЗВИТКУ ВИШУ

Лендъел М.О.,

*доктор політичних наук, доцент,
проректор з науково-педагогічної роботи*

Свєженцева О.І.,

*кандидат історичних наук,
начальник відділу міжнародного освітнього
і наукового співробітництва*

Нагоркін М.М.,

директор Центру інновацій і розвитку

Гойдаш Ю.Ю.,

*начальник відділу по роботі з іноземними студентами
ДВНЗ «Ужгородський національний університет»
(м. Ужгород, Україна)*

Інтернаціоналізація та модернізація освіти є ключовим вектором формування сучасної освітньої політики країн Європи та світу. Цей процес зумовлений глобалізацією сучасного світу, розвитком міжнародної співпраці, економічною, політичною, соціальною та культурною інтеграцією країн. Трансформаційні процеси, що відбуваються в українській освітній системі, спрямовані на формування глобального мислення, толерантності, навичок міжкультурної комунікації, підготовку конкурентоспроможних спеціалістів на міжнародному ринку праці.

Організаційна стратегія інтернаціоналізації освітнього простору в Ужгородському національному університеті спрямована на визначення цілей і завдань інтернаціоналізації освіти, впровадження міжнародного виміру в навчання, викладання, освітні послуги, стимулювання факультетів

щодо розвитку міжнародної діяльності на інституційному рівні тощо.

Пріоритетним напрямом інтернаціоналізації інституційного освітнього простору Державного вищого навчального закладу «Ужгородський національний університет» є встановлення партнерських відносин між закладами вищої освіти. На сьогодні з метою підсилення ролі інноваційних процесів у дослідницьких розробках УжНУ активно співпрацює з 90 закордонними партнерами, з якими укладено 19 угод під час 2014–2015 навчального року. В угодах з Державним університетом м. Орегон (США), Варшавською вищою гуманітарною школою ім. Б. Пруса (Польща), Технологічним університетом у м. Брно (Чеська Республіка), Клузьким університетом ім. Бабеш-Бояї (Румунія) та іншими вищими навчальними закладами визначено основні потенційні сфери співробітництва, враховуючи сильні сторони та потреби партнерів, досягнуто домовленості про спільні дії в освітній та науковій сферах, у формуванні інновацій.

Активізація розвитку міжнародної освітньої діяльності країни зумовлюється появою нових моделей надання освітніх послуг, виникненням нових типів провайдерів наукових пропозицій, зокрема мова йде про міжнародні консорціуми, основним завданням яких є визначення стратегічних орієнтирів міжнародного співробітництва університетів, які сприймаються як центри поширення знань, навичок, формування наукових пропозицій та соціальних інновацій.

У квітні 2015 року в Ужгородському національному університеті дев'ять українських та зарубіжних вузів підписали Меморандум про створення Міжнародного консорціуму університетів. Мета створеного Консорціуму – налагодження і координація міжінституційної співпраці у сферах академічної мобільності, наукових досліджень, технологічних розробок та інновацій, підвищення конкурентоспроможності у національному та міжнародному масштабах.

Основними напрямками співпраці між сторонами-партнерами є організація спільних конференцій, симпозіумів, семінарів, інших наукових форумів; підготовка та видання спільних навчальних і наукових публікацій; академічна мобільність студентів, докторантів, викладачів; розробка спільних освітніх та освітньо-наукових програм, налагодження спільного керівництва докторантами; налагодження взаємовигідного співробітництва з органами влади, бізнесом, іншими зацікавленими сторонами; розробка, просування та реалізація спільних проектів до національних та міжнародних донорів.

Пріоритетними напрямками міжнародної діяльності визнано забезпечення якості інтернаціоналізованої освіти, встановлення європейського партнерства, запровадження нових форм співробітництва, заохочення студентів до участі в міжнародних програмах, проектах, науково-дослідницькій діяльності тощо.

Студенти та викладачі УжНУ беруть активну участь у різних програмах академічної мобільності за кордоном за формами: «семестрове навчання», навчально-ознайомча та виробнича практика, стажування.

Здійснюється активна співпраця між УжНУ та Поморською Академією у м. Слупську. У 2014/2015 навчальному році 40 наших студентів мали можливість безкоштовно навчатися у польському вищому навчальному закладі за різними напрямками та спеціальностями (I семестр – навчалося 29 студентів; II семестр – 11 студентів).

Успішно завершилась організаційна робота з набору на I семестр 2015/2016 н.р. 25 наших студентів зараховано на навчання до Поморської Академії у м. Слупську. У семестровій програмі беруть участь студенти математичного, інженерно-технічного факультетів, факультету інформаційних технологій, історичного, біологічного, фізичного факультетів, факультету іноземної філології, міжнародних

комунікацій та факультету міжнародної політики, менеджменту та бізнесу.

Забезпечення високої міжнародної культури навчального закладу сприяє створенню позитивного клімату, міжнародному співробітництву викладачів і студентів, підвищенню міжнародного престижу й репутації, формуванню полікультурної свідомості, глобального мислення випускників.

У 2014/2015 навчальному році УжНУ приєднався до європейської освітньої програми Erasmus+. Ця програма дозволяє забезпечити мобільність студентів та викладачів на основі стипендій, що надаються Європейським Союзом, та покриває витрати на навчання й проживання.

Відділом міжнародного освітнього та наукового співробітництва розроблено та підготовлено 15 договорів з предметними додатками із європейськими університетами. Підписані договори створили можливість для 70 бакалаврів й магістрів та для 50 викладачів безкоштовно навчатися або стажуватися у провідних європейських вишах.

У цьому напрямі розпочато серйозну роботу із забезпечення англomовних курсів та навчально-методичних комплексів для студентів іноземних країн, що навчатимуться в УжНУ за програмою Erasmus+.

Основні напрями, за якими буде здійснюватися мобільність у 2015/2016 навчальному році, такі: економіка, історія, державне управління, політологія, країнознавство, право, соціологія, біологія, стоматологія, математика, інформатика, фізика, бізнесадміністрування, сільськогосподарські науки.

Станом на 30 червня 2015 року 6 наших студентів (факультетів економіки, суспільних наук, інженерно-технічного та міжнародної політики, менеджменту та бізнесу) уже номіновані на отримання стипендій на навчання за кордоном протягом першого семестру наступного навчального року.

В університеті здійснюється організаційний супровід програм академічної мобільності: повний курс навчання, частковий курс навчання, практика, стажування. У 2014/2015 н.р. відбулося понад 300 закордонних відряджень викладачів, наукових співробітників, аспірантів та студентів.

У Будапештському університеті ім. Етвеша Лоранда (Угорщина) семестрове навчання пройшли 43 студенти гуманітарно-природничого факультету з угорською мовою навчання різних спеціальностей.

Відповідно до чинної Програми співробітництва між Міністерством освіти Словацької Республіки та Міністерством освіти і науки України про співробітництво та обміни в галузі освіти четверо викладачів факультету суспільних наук та економічного факультету пройшли наукове стажування у стінах Пряшівського університету.

За цією ж програмою 19 студентів філологічного факультету спеціальності «Словацька мова і література» пройшли семестрове навчання у Пряшівському вузі (Словаччина). В цьому ж університеті навчально-ознайомчу практику на факультеті гуманітарних та природничих наук пройшли чотири студенти фізичного факультету. Майбутні правники мали можливість практикуватись у судових та правоохоронних органах Словацької Республіки (16 студентів).

Університет імені Миколаса Ромеріса у липні 2015 року приймає на практику магістрантів спеціальності «Державна служба», а також у разі отримання ліцензії на спеціальність «Електронне врядування» розпочне роботу щодо спільної програми підготовки магістрів із цієї спеціальності. Буде розглядатися можливість підписання чотиристоронньої угоди між Міністерством внутрішніх справ Литви, Закарпатською обласною радою та двома вишами про співпрацю у сфері підготовки службовців.

Найбільш важливі вектори розвитку університету обговорюються ректором, професором В. Смоланкою під час офіційних візитів до університету відомих дипломатів і посадових осіб провідних країн: міністра зовнішньої економіки та закордонних справ Угорщини Петера Сіярто; віцепрем'єр міністра закордонних справ Словацької Республіки Мірослава Лайчека; віце-міністра оборони Литовської Республіки Маріуса Белічки; посла Канади в Україні Романа Вашука; Генеральних консулів Словаччини, Угорщини, Польщі, Румунії; керівників зарубіжних наукових та освітніх закладів; координаторів стипендіальних програм.

У контексті нашого дослідження зазначимо, що інтернаціоналізація інституційного освітнього простору зумовлюється визначенням міжнародної стратегії на рівні навчального закладу. До внутрішніх факторів відносять місію університету, повагу до його культурних та історичних традицій, оцінювання академічних програм, якість викладацького складу, організаційну структуру закладу. Зовнішні фактори охоплюють престижність і репутацію закладу на міжнародній арені, визначення тенденцій розвитку закладу й можливостей їх реалізації на міжнародному ринку, оцінювання конкурентоспроможних можливостей закладу.

Ужгородським національним університетом здійснюється підготовка до участі у Європейській Асоціації університетів, Конференції ректорів Дунайського регіону та інших міжнародних організаціях і рейтингах.

Продовжується співпраця УжНУ з вишамипартнерами щодо реалізації міжнародних проектів.

У рамках транскордонної програми «Угорщина – Словаччина – Румунія – Україна» здійснюється співробітництво у таких проектах: «Система космічного захисту від надзвичайних ситуацій, транскордонна система для передбачення надзвичайних природних явищ на основі використання супутникових технологій в Угорщині, Словаччині,

Румунії та Україні»; «Pl@NEToug – Створення науково-туристичного продукту та мережевої інфраструктури для наукового туризму в прикордонних регіонах Марамуреш та Закарпаття» (керівник – професор І.В. Калинич); «Інтерактивна інституційна співпраця. Історія, традиції і культура без кордонів» (керівник – професор І.І. Вовканич).

За програмою TEMPUS Європейського Союзу за звітний період реалізовувалися два проекти. Мова йде про ініціативи «Інноваційні лабораторії: використання відкритих інноваційних навчальних платформ та дослідницької діяльності в освіті для підприємств з метою розширення участі та інноваційного потенціалу університетів в постсоціалістичних суспільствах» та «Сприяння трикутнику знань в Білорусі, Україні і Молдові» (керівник – проф. С.С. Слава).

У рамках функціонування Вишеградського фонду реалізовується проект «Інноваційний університет – інструмент інтеграції у європейський освітній і науковий простір» (керівник – проф. І.В. Артёмов).

Окрім того, у липні 2014 року в Ужгородському національному університеті був створений Центр інновацій і розвитку, функціональним завданням якого визначено розробку та впровадження стратегічних та інфраструктурних грантів. У період грудня 2014 – лютого 2015 року відділом міжнародного співробітництва, Центром інновацій і розвитку було розроблено та подано апікаційні заявки в рамках програми Еразмус +, а саме мова йде про ініціативу «Об'єднуючи енергію» у партнерстві з Економічним університетом Братислави (бюджет – 900 тис. євро). Також на розгляд чекають проекти «UnAUAEU - Поліпшення автономії університетів в Україні на базі досвіду ЄС» у партнерстві з Королівським технологічним університетом зі Швеції в якості заявника (бюджет 897 тис. євро), «UNISstrategy – Вивчення європейських принципів управління університетом та розвиток стратегії для українських

вищих навчальних закладів» у партнерстві з литовським Університетом Миколаса Ромеріса разом з консорціумом SOCTECH (бюджет 827 тис. євро).

У травні 2015 року Центр інновацій і розвитку сприяв залученню УжНУ як субпідрядного партнера до проекту «Модернізація та поліпшення безпеки дорожньої мережі в Україні», поданого Дармштадтським університетом прикладних наук на конкурс від Європейського Інвестиційного Банку.

У червні 2015 року в м. Будапешт представники УжНУ взяли участь у засіданні Робочої групи з реалізації Дунайської регіональної стратегії. Під час зустрічі були обговорені великі інфраструктурні проекти, які Центр інновацій і розвитку зареєстрував для участі в конкурсі в рамках транскордонної програми «Угорщина – Словаччина – Румунія – Україна 2014 – 2020»: «Open Access Life-science Park» – створення лабораторій відкритого доступу у сфері медичних наук; «NatuRESKUA – Enhancement of scientific and tourism infrastructure in natural reservations of Slovakia and Ukraine» – поліпшення наукової та туристичної інфраструктури природних заповідних територій.

Станом на липень 2015 р. ведеться підготовка проекту «Відкритий університет Карпатського регіону» у партнерстві з Університетом м. Жешув, Республіка Польща. Суть проекту полягає у будівництві та обладнанні сучасних приміщень в Ужгородському національному університеті та Університеті м. Жешув для проведення міжнародних конференцій, виставок, лекцій, організації дистанційного навчання.

Центром інновацій та розвитку також ведеться робота щодо підготовки документації для Наукового парку УжНУ, необхідної для його реєстрації в Міністерстві освіти та науки України.

З метою координації підготовки та виконання міжнародних грантових угод на всіх етапах проектного циклу в

УжНУ створено Грантовий комітет. До складу комітету входять проректори, фахівці юридичного відділу, бухгалтерії, відділу міжнародного освітнього та наукового співробітництва, науково-дослідної частини, Центру інновацій і розвитку; очолює цю структуру ректор університету. До основних завдань Грантового комітету належить затвердження проектів міжнародних грантових пропозицій (угод), погодження проектних пропозицій, менеджмент проектів, узгодження їх з іншою поточною діяльністю університету.

Зовнішні зв'язки й послуги, що надаються сучасним ВНЗ, передбачають експорт знань (внутрішню діяльність), а саме: залучення іноземних студентів для реалізації економічних цілей, розробку спеціальних програм прибутково-орієнтованих курсів для іноземних студентів, навчальних програм для професійної перепідготовки для міжнародного ринку праці та транснаціональну освіту (зовнішню діяльність), спрямовану на розвиток дистанційних, віртуальних програм. Ефективна діяльність передбачає розробку міжнародних проектів зв'язку із громадськими групами, поширення міжнародної та міжкультурної роботи у студентському містечку, організацію студентських клубів, асоціацій тощо.

На виконання розпорядження Кабінету Міністрів України від 27 серпня 2014 року в 2014/2015 навчальному році в Ужгородський національний університет були зараховані 305 іноземних студентів в порядку переведення з Луганського державного медичного університету.

У вересні попереднього року на перший курс вишу було також зараховано 5 іноземців із Словаччини, Польщі, Австрії, Молдови та, окрім цього, упродовж серпня–листопада 2014 р. були оформлені запрошення для іноземних громадян, зокрема з Індії, Зімбабве, Нігерії для навчання у виші. Всього можливістю бути зарахованими на перший курс УжНУ скористалися 66 іноземців. А вже у

червні поточного року 54 іноземці, зокрема з числа тих, які були переведені з Луганська, отримали дипломи Ужгородського національного університету.

Весною 2015 р. успішно завершилася робота з оформлення документації для отримання ліцензії на довузівську підготовку іноземних громадян, а також було переоформлено ліцензію щодо навчання іноземних громадян у рамках акредитованих напрямів і спеціальностей.

Сучасне розуміння інтернаціоналізації освіти сприймає її як процес інтеграції міжнародного виміру у навчальний процес, планування і здійснення наукових досліджень, надання соціальних послуг навчальним закладом, а також розробку освітніх стратегій, спрямованих на формування глобального мислення молоді з урахуванням перспектив розвитку сучасного суспільства.

Список використаних джерел

1. Закон України «Про вищу освіту» від 01.07.2014 р. (Відомості Верховної Ради (ВВР), 2014, № 37-38) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1556-18>
2. Авшенюк Н.М. Інтернаціоналізація вищої освіти в умовах глобалізації світового освітнього простору / Н.М. Авшенюк // Педагогіка та психологія. – Чернівці: Чернівецький нац. ун-т, 2009. – Вип. 468. – С. 3–11.
3. Чернякова Ж. Інтернаціоналізація інституційного освітнього простору Великої Британії / Ж.Чернякова // Порівняльно-педагогічні студії. – № 1(19), 2014. – С.48-55.
4. Чирва А.С. Інтернаціоналізація змісту освіти в університетах Канади [Електронний ресурс] / А.С. Чирва // Народна освіта. Освіта за кордоном. – Електронне фахове видання. – Біла Церква, 2013. – Випуск №2 (20). – Розділ 5. – Режим доступу: [http://narodnaosvita.kiev.ua /Narodna_osvita/vupysku/20/index_20.htm](http://narodnaosvita.kiev.ua/Narodna_osvita/vupysku/20/index_20.htm)